

збільшенні норм добрив за мінеральної і органо-мінеральної систем удобрення. Навіть збільшення норм гною не викликало зростання забур'яненості посівів [5], хоч за даними О. О. Івашенка і В. Д. Кунака з кожною тонною гною на поля більшості областей України поступає від 0,5 до 2,5 млн. шт. насіння бур'янів [6].

В наших дослідженнях ми вивчали стан забур'яненості посівів озимої пшениці після багаторічних трав в зерно-бурякової сіво-зміні стаціонарного досліді кафебри агрохімії та ґрунтознавства. Дослід, закладений в 1964 році, передбачає застосування різних систем удобрення з одинарними, подвійними і потрійними нормами добрив. Вміст насіння бур'янів у верхньому десятисантиметровому шарі ґрунту та забур'яненість посівів озимої пшениці вегетуючими бур'янами визначались за загальноприйнятими методами в 1998 році.

Нами встановлено, що запаси насіння бур'янів у верхньому шарі ґрунту при застосуванні одинарних норм мінеральних добрив значно менші, ніж в ґрунті контрольної ділянки без використання будь-яких добрив. Подальше збільшення норм добрив за мінеральної системи удобрення призводить до прогресуючого зростання вмісту насіння в ґрунті. Це ж саме відмічалось і на фоні органо-мінеральної системи удобрення. На ділянках з подвійними і потрійними нормами гною і мінеральних добрив засміченість ґрунту насінням бур'янів була вищою, ніж на ділянках з одинарними нормами цих добрив. При цьому подвійна і потрійна норми добрив за органо-мінеральної системи удобрення зумовлюють практично однакові запаси насіння бур'янів в ґрунті (табл. 1).

1. Кількість насіння бур'янів в шарі ґрунту 0-10 см., шт./м²

Система удобрення	Норми добрив на 1 га сівозмінної площі	Всіх бур'янів	В т.ч. щиріці звичайної
Мінеральна	N ₄₅ P ₄₅ K ₄₅	2959	2171
Мінеральна	N ₉₀ P ₉₀ K ₉₀	6347	5536
Мінеральна	N ₁₃₅ P ₁₃₅ K ₁₃₅	7969	6394
Органо-мінеральна	Гній 4,5 т + N ₂₂ P ₃₄ K ₁₈	3101	2577
Органо-мінеральна	Гній 9 т + N ₄₅ P ₆₇ K ₃₆	4724	4462
Органо-мінеральна	Гній 13,5 т + N ₆₇ P ₁₀₁ K ₅₄	4677	3794
Контроль	Без добрив	4319	3460

Основну кількість насіння бур'янів в ґрунті представлено

насінням щиріці звичайної.

Одинарні норми добрив за всіх систем удобрення зумовлюють нижчі показники забур'яненості посівів озимої пшениці вегетуючими бур'янами в порівнянні з контролем (табл. 2).

2. Параметри вегетуючих бур'янів на площі 1 м² у фазу молочної стиглості зерна озимої пшениці

Система удобрення	Норми добрив на 1 га сівозмінної площі	Кількість, шт.		Зелена маса, г
		Всіх	В т.ч. щиріці	
Мінеральна	N ₄₅ P ₄₅ K ₄₅	24,9	1,8	81,2
Мінеральна	N ₉₀ P ₉₀ K ₉₀	35,6	30,3	140
Мінеральна	N ₁₃₅ P ₁₃₅ K ₁₃₅	35,6	33,9	462
Органо-мінеральна	Гній 4,5 т + N ₂₂ P ₃₄ K ₁₈	23,2	7,1	72
Органо-мінеральна	Гній 9 т + N ₄₅ P ₆₇ K ₃₆	23,2	16	199
Органо-мінеральна	Гній 13,5 т + N ₆₇ P ₁₀₁ K ₅₄	60,6	39,2	386
Контроль	Без добрив	33,9	7,1	86

З підвищенням норм внесених добрив відмічена стійка тенденція до збільшення зеленої маси бур'янів у посівах озимої пшениці за всіх систем удобрення. Домінуюче місце в забур'яненості займає підмаренник чіпкий.

Більша загальна кількість вегетуючих бур'янів при подвійних нормах добрив характерна мінеральній системі удобрення, при потрійних нормах добрив — органо-мінеральній. Однак, за кількістю і масою рослин підмаренника чіпкого вищі показники були за мінеральної системи удобрення при подвійних і потрійних нормах добрив.

Отже, одинарні норми добрив представлених систем удобрення за відношенням до подвійних і потрійних зумовлюють зменшення засміченості ґрунту насінням бур'янів і забур'яненості посівів озимої пшениці вегетуючими бур'янами.

В цілому мінеральна система удобрення порівняно до органо-мінеральної сприяє дещо вищій засміченості ґрунту насінням бур'янів і частіше вищій забур'яненості посівів озимої пшениці.